

**Theologia Scholastica Secundum Viam Et Doctrinam D.
Thomæ Aquinatis, Doctoris Angelici**

In Celebri Archiepiscopali Benedictina Universitate Salisburgensi, methodo
& norma ibidem usitata publicè tradita, & in IV. Tomos digesta ; Qvorvm
Primvs Tractat De Deo Vno Et Trino, Deq[ue] Creatura Angelica ...

Mezger, Paul

Augustæ Vindelicorum, 1695

§. VI. Respondetur ad fundamenta sententiæ oppositæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74152](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74152)

Neque ex hoc solo potest fortiri bonitatem, quod sit omisio actus prohibiti; cum ut sic sit indifferens, ut procedat ex voluntate tantum vel male regulata.

Objicies secundò. Ex pura omisione sequetur, quod Angelus potuisset peccare in primo instanti peccato pura omisionis; sed hoc est contra dicta in Tr. de Angelis. Ergo, Sequela probatur: quia in primo instanti habuit libertatem contradictionis, quæ pro altero extremo respicit puram omisionem: potuisset igitur in primo instanti pura saltem omisione omittere dilectionem DEI super omnia: sed sic omittendo peccasset; siquidem in primo jam instanti habuit præceptum amandi DEUM super omnia.

Respond. neg. sequelam. Et quidem ex duplici capite: primò, quia primum practicum iudicium indifferentiæ non potuit esse defectuosum, utpotè à DEO immissum: sed iudicium illud præcedens omisionem fuisse defectuosum, quippe conjunctum cum practica negligentia advertendi ad debitum finem & præceptum. Secundò, quia in primo instanti Angelus à DEO movebatur motu vitæ supernaturalis, & circa ultimum finem supernaturalem: sed iste est motus positivus & bonus bonitate supernaturali. Ergo. Neque refert, quòd in primò instanti Angelus habuerit libertatem contradictionis: habuit enim illam ut posset omittere actum dilectionis potentia antecedente, & pro sensu diviso tum efficacis motionis, tum præcepti dilectionis, concedo. Habuit potentia consequente & pro sensu composito præcepti & efficacis motionis à DEO ut causa speciali causatæ, nego.

Objicies tertio. Si quis posset peccare per puram omisionem, tunc voluntas absque omni suo actu posset mutare suum finem ultimum: sed hoc videtur absurdum. Ergò.

Sequela est certa: nam qui peccando mortaliter fit ex iusto injustus, mutat suum finem ultimum: sed per puram omisionem aliquis peccaret mortaliter; ergò per puram omisionem absque ullo voluntatis actu posset aliquis mutare suum finem ultimum. Minor probatur. Voluntas non mutat ultimum finem, nisi tendat & se suaque convertat in finem ultimum; sed sine suo actu non tendit, nec & sua convertit in finem ultimum: ergò.

Confirmatur primò. Voluntas non potest mutare finem, nisi ipsa fuerit intentionaliter attracta & mutata à fine: sed hoc sine aliquo ipsius actu non potest intelligi, ergò.

Confirmatur secundò. Voluntas, dum peccat & mutat finem ultimum, mutatur: sed non mutatur sine suo actu ergò.

Respond. vel negando minorem, vel dist. majorem: posset absque omni suo actu formali mutare finem ultimum, concedo. Absque omni suo actum formali, quam interpretativo, nego majorem. Et pariter dist. min. nego consequent. Itaque cum voluntas post plenam advertentiam negligit elicere actum præceptivum, pure omittendo ipsum, in prudentum æstimatione ita se habet, ac si vellet ipsum omittere, non obstantè præcognitâ legis transgressione, & jacturâ divinæ amicitia, ideòque hæc pura omisio

virtualiter, sive æquivalenter & interpretative habetur pro actu, nempe voluntate, omittendi, & contemptu legis divinæ.

Ad probationem min. disting. maj. Voluntas non mutat ultimum finem positive, nisi tendat in ipsum, concedo: non mutat negative & interpretative, sic nego.

Similiter ad primam confirmationem. Voluntas non mutat ultimum finem positive nisi quatenus ab ipso attracta, concedo: non mutat negative, nego. Et similiter distincto consequente, nego consequentiam.

Ad secundam confirm. disting. maj. mutatur moraliter & theologicè, concedo: in quantum nempe peccaminosam omisionem ex necessitate consequitur subtractio & privatio gratia & charitatis, per quam homo prius erat habitualiter ordinatus in DEUM: mutatur physicè quasi per entitativam mutationem aut gratia expulsiorem, nego.

§. VI.

Respondetur ad fundamenta opposita sententia.

Ad primum ex autoritate D. Th. desumptum, respondeo, S. Doct. loqui de occasionibus vel causis tantum remotis; & sic verum est, quòd aliquis actus voluntatis accedat, saltem ille, quo voluntas applicat vel incipit applicare intellectum practicum ad proponendam sibi obligationem actus præceptivi, qui tamen non obstat puræ omisioni & suspensioni actus.

Ad secundum respond. primò disting. maj. 26. Nullum exercitium vitale physicum & positivum potest sine omni actu, concedo. Nullum exercitium vitale, morale, & negativum, nego maj. sed omisio libera est exercitium libertatis vitale negativum & morale, concedo. Physicum & positivum, nego minorem & consequentiam. Ratio est: quòd vitale exercitium negativum, est ipsa negatio exercitii vitalis positivi, dependens tamen à voluntate, quæ, ut inquit S. Doctor, sicuti est domina sui agere, ita etiam sui non agere.

Respond. secundò cum Godoy loc. sup. cit. ne-27. gando min. quòd omne exercitium libertatis, sit vel includat exercitium vitale. Cujus ratio est: quia, licet voluntas, etiam ut libera libertate contradictionis, adæquatè sit entitas positiva; non tamen est adæquatè principium activum, sed est etiam principium non activum, seu principium negationis actus. Ex quo sequitur non omne exercitium voluntatis, ut libera libertate contradictionis, esse quid positivum; sed prout comparatur ad ipsam seu principium agendi, sic esse positivum; prout ad ipsam comparatur seu principium non agendi, sic esse exercitium negativum, seu omisivum. Unde, quòd voluntas sit potentia volendi, non est adæquatus sed inadæquatus conceptus ipsius; cum sit æquè potentia non volendi.

Ad probationem nego paritatem inter libertatem habituales & exercitium ipsius, seu libertatem actuales: nam libertas habitualis seu potentialis adæquatè sumpta pro uno sal-

tem

tem extremo semper respicit actum positivum & vitalem, atqui exercitium libertatis cum tantum terminet unam inadæquatam rationem libertatis, potest esse formaliter non vitale, siquidem voluntas ut libera libertate contradictionis, sicut secundum unam inadæquatam rationem est principium volendi, & sic exprimit vitalitatem; ita secundum alteram inadæquatam rationem, etiam est principium non volendi, & sic non exprimit vitalitatem. Inquis: ergo voluntas dum peccat per puram omissionem, habet se modo mortuo?

Respond. Si nil aliud intelligas per esse mortuum, quam carentiam actus vitalis ipsius potentie peccantis, sic non esse absurdum, quia tunc idem significat, ac voluntatem peccare nihil agendo; ipse tamen homo non dicitur peccare se habendo modo mortuo: tum quia non caret vita radicali, à principis proximis operandi vitaliter, tum etiam quia non caret actu vitali intellectus, ratione cujus voluntas sit proxime expedita ad actum secundum.

23. Ad tertium Respond. Voluntatem non quidem physicè, sed moraliter transire de actu primo ad actum secundum, & omissionem fieri voluntariam in actu, in quantum voluntas, per præviam advertentiam constituta in actu primo & potentia proxima ad ponendum actum ex intrinsecâ suâ efficacâ conjungitur cum omissione opposita illi actui hic & nunc eliciendo, si voluntas maluisse se positivè ad actum, quam negativè determinare ad actus omissionem.

Dices: ommissio opposita actui jam erat in actu primo voluntatis, siquidem nihil aliud est, quam carentia actus: ergo ratione hujus omissionis non rectè dicitur voluntas transire ab actu primo ad actum secundum.

Confirmatur. Ut ommissio actus de novo fiat, necesse est illam fieri ex aliquo suo opposito tanquam termino à quo, sed nullum oppositum est assignabile; siquidem negatio & ommissio actus sunt potius eadem quam opposita.

Resp. negando antecedens, & ad ejus probat. dist. antecedens, ommissio actus nihil est aliud quam carentia ut egrediens à voluntate habente potentiam proximam actus oppositi, concedo: quam carentia actus absolute, sic nego: priori modo est mera negatio voluntatem ceu subjectum connotans, modo posteriori est privatio actus voluntatem ceu principium connotans, sub priori ratione est in voluntate, sub posteriori à voluntate.

Ad confirmationem nego min. & dico, quod ommissio actus fiat ex sui negatione, seu non esse: nam in priori instanti & actu primo, antequam voluntas se negativè determinaret ad actus omissionem, sic præscindebat tam ab actu, quam ejus omissione.

Instabis: Non datur negatio negationis, ergo si negatio actus sit ex sui negatione, sit ex affirmatione alicujus positivi.

Respond. negatio negationis absolute est affirmatio, concedo: negatio negationis sub certâ ratione, nimirum, ut egrediens à voluntate, nego maj. atqui ommissio actus sit ex negatione sui absolute, nego: ex negatione sui ut egredien-

tis à voluntate, concedo min. & nego consequentiam. Nam inter negationem negationis ut à voluntate egredientis & inter ipsum actum datur medium, nempe negatio existens in voluntate & ab ipsa non egrediens.

Ad quartum respondeo negando majorem: cum enim pura ommissio non procedat à voluntate ut est principium agendi & volendi, sed ut est principium non agendi & non volendi, idcirco ab ipsa non positivè sed negativè, non physicè sed moraliter procedit.

Ad probat. min. pariter dist. maj. Nihil potest à voluntate positivè & ut à volente procedere, nisi ad hoc voluntas sit mota & inclinata à fine, concedo: nihil potest negativè & ommissivè ab ipsa, tanquam à non volente procedere, nego. Sicut enim tunc ommissio pura est à voluntate tanquam à non agente, ita etiam à fine, tanquam à non movente: solum enim, quando voluntas movetur, petit à fine moveri.

Ad confirm. Respondeo primò. Illam nimirum probare: quia probat omnem omissionem esse directè voluntariam: Non fuga mali, ut est odium v. g. in virtute boni oppositi, est directè voluntaria, sed ommissio esset fuga mali in virtute boni oppositi; ergo.

Respondeo secundò negando suppositum, quod pura ommissio sit fuga mali, & ex motivo retrahente: sed est ommissio boni non ad quantum capacitem appetitus, idque non ex attractione motivi, sed ex intrinsecâ potestate voluntatis fundatâ in indifferenti propositione intellectus.

Dices. Voluntas in nullo suæ libertatis exercitio ferri potest extra suum objectum adequatum, quod est bonum: sed non potest veritari circa bonum nisi tendendo in illud. Respondeo dist. min. non potest veritari circa bonum positivè nisi tendendo in illud, concedo. negativè & ommissivè, nego.

Instabis. Voluntas per omissionem peccans debet se habere humano modo, & non brutali: atqui non omitendo finem non se habet modo humano. Ergo. Min. proinde probatur, quia ex eo distinguitur à modo brutali operandi quod operatur propter finem.

Respondeo, debet se habere humano modo penes inadæquatam distinctivum à modo brutali operandi, concedo: penes adequatum, nego majorem, & pariter distinguo min. & nego consequentiam. Duplici quippe titulo homo liberè operans distinguitur à brutali modo operandi, primò titulo libertatis, secundo titulo agendi propter finem, unde cum liberè omittit, distinguitur à modo operandi brutorum et uno & inadæquato titulo libertatis, non autem ex altero agendi propter finem.

Adhuc dices: ut voluntas ommitteret humano modo, deberet ommittere rationabiliter: ergo, minor probatur. Quia ommittere rationabiliter est ita ommittere, ut interroganti possit reddere causam & motivum suæ omissionis, quod non potest nisi omittat propter finem.

Respond. neg. min. & ad ejus probationem dist. rationabiliter ommittere est ita ommittere in aliquo sensu, concedo: in omni nego. Quia ly

rationabiliter potest habere triplicem sensum, primò ut significet omittere conformiter ad rationem: Secundò, omittere ex motione finis. Tertio omittere omissione supponente & conno-

tante pro regula iudicium rationis indifferens: quamvis ergò primo & secundo modo pura omisio non sit rationabilis, est tamen in tertià & postrema acceptione,

ARTICULUS III.

An ut omisio, ejusque effectus sit interpretative voluntarius, requiratur obligatio ponendi actum oppositum?

SUMMARI A.

1. Status questionis exponitur.
2. Ut omisio sit imputabilis requiritur obligatio ponendi actum oppositum.
3. Non item ut sit voluntaria.
4. Eliditur evasio Advers. de dominio in potentia.
5. Quomodo actus sit debitus inesse subjecto, ut ejus omisio sit privativa?
6. Nullius rei omisio est voluntaria, nisi evius datur advertentia.
7. Ut effectus ex omissione secutus sit voluntarius omitteri requiritur obligatio.
8. Ratio a priori.
9. 10. Ratio ab absurdis.
11. Objectiones 12. Solvuntur.

S. I.

Defenditur voluntaria omisio sine obligatione.

Duplex & distincta est questio, una de omissione, altera de effectu, qui ex omissione sequitur. Et queritur de utroque, an aliqua legis obligatio ad hoc sit necessaria, ut vel omisio, vel effectus inde secutus accipiant rationem voluntarii. v. g. an illi, qui nullam habet obligationem audiendi Sacrum, omisio Sacri sit voluntaria, si illo tempore deambulet, videns ex hac sua deambulatione securam omissionem Sacri: Nam si illa omisio non cognoscatur, nullum erit voluntarium, cum hoc necessario requiratur cognitio. Ad neutrum obligationem requiritur Amicus, Rasler & Th. Sanchez. Ad utrumque Medina & Goner. Ad effectum omissionis voluntarium requiritur obligationem, non ad voluntariam omissionem Jo. à S. Th. Gibbon, Contensonus, Godoy, Rhedingus. Ubi totus cardo questionis vertitur in assignandâ illâ ratione, vi cuius omisio, & effectus inde secutus habeant connexionem & dependentiam à voluntate, ut voluntarii dici possint. De quo sit

CONCLUSIO prima. *Ut omisio sit imputabilis in culpam, requiritur, ut voluntas debeat agere: ut vero sit voluntaria, sufficit, quod non egerit, cum tamen proximè potuerit agere.*

Ratio primæ partis est: quia ubi nulla est prævaricatio legis, nulla est imputatio in culpam: sed ubi nulla est obligatio legis, nulla potest esse prævaricatio ipsius: ergò tunc etiam nulla potest esse imputatio in culpam.

Ratio secundæ partis est ex S. D. hic. Illud est voluntarium cuius domini sumus, & quod est in nostrâ potestate: atqui etiam sine obli-

R, P, Mezg. Theol. Schol. Tom. II.

gatione Sacrum omittere, v. g. tempore quo studemus, est in nostrâ potestate, nosque sumus domini istius omissionis: ergò hæc omisio est voluntaria.

Respondent: cuius actu Domini sumus, illud nobis esse voluntarium in actu, & illud cuius Domini sumus in potentia, etiam esse nobis voluntarium in potentia: & sic omissionem Sacri esse voluntariam student illo tempore in potentia, quia nimirum continetur in potestate voluntatis tanquam in causâ; non autem esse actu voluntariam, quia voluntas sine obligatione nullam exercet causalitatem respectu ipsius, ac proinde non facit illam à se actu dependere.

Sed contra est primò. Ut aliqua negatio fiat indirectè voluntaria, sufficit, quòd necessario connectatur cum actu directè voluntario, ex quo secutura cognoscitur: sed etiam si absit obligatio, omisio Sacri necessario connectitur cum actu studendi, & cognoscitur ex illo secutura. Ergò, Major probatur: Hoc ipso quòd generans inducit formam in materiam, quæ est incompossibilis cum omni aliâ formâ, causat in materiâ indirectè absentiam & privationem aliarum formarum. Item hoc ipso malitia alicujus actus sit indirectè voluta, quia infallibiliter connectitur cum objecto delectabili directè voluto. Ergo dum voluntas liberè & cum cognitione causat actum impossibilem cum auditione Sacri, etiam indirectè & actu causat omissionem Sacri.

Contra est Secundò. Omisio non potest fieri actu indirectè voluntaria ratione alicujus quod est extrinsecum voluntati: sed obligatio est extrinseca voluntati, & tenet se ex parte legis: ergo obligatio non potest esse ratio, cur omisio fiat actu voluntaria.

Contra est Tertio. Obligatio supponit voluntarium liberum: ergo non causat:

Neque dicas: Supponit voluntarium in potentia, concedo: actu, nego. Nam moralitas quæ nascitur ex obligatione præsupponit voluntarium etiam in actu: potest enim actus concipi voluntarius & liber priusquam concipiatur bonus vel malus, nisi concipiatur etiam actu voluntarius & liber: ergo etiam prius concipitur voluntarium indirectum actu, quam concipiatur obligatio: siquidem ista non est constitutum voluntarii, sed moralitatis.

Contra est quartò, præsertim in suppositione puræ omissionis: ideo omisio est voluntaria, quia pendet à voluntate, quæ propter libertatem